ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני ר' יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העיבור: **גמ'** מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני ואם אמר לו בשנים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש יחלוקו ומעשה נמי בציפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו בשנים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש ובא מעשה לפני רבן שמעון ב"ג ולפני ר' יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העיבור אמר רב אי הואי התם הוה יהיבנא ליה כוליה למשכיר מאי קא משמע לן תפוס לשון אחרון הא אמר רב חדא זימנא דאמר רב הונא אמרי בי רב אסתירא מאה מעי מאה מעי אסתירא אסתירא אי מהתם הוה אמינא פרושי קא מפרש קמשמע לן ושמואל אמר בבא באמצע חדש עסקינן אבל בא בתחלת חדש כוליה למשכיר בא בסוף חדש כוליה לשוכר מי אמר שמואל לא אמרינן תפוס לשון אחרון והא (א)רב ושמואל דאמרי תרווייהו [א]כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה התם טעמא מאי משום דתפיס הכא נמי קא תפיס (ב)ורב נחמן אמר [ב]קרקע בחזקת בעליה קיימת מאי קמ"ל תפוס לשון אחרון היינו דרב [ג]אע"ג דאפיך מיפך בעו מיניה מרבי ינאי [ד]שוכר אמר נתתי ומשכיר אומר לא נטלתי על מי להביא ראיה אימת [ה]אי בתוך זמנו תנינא אי לאחר זמנו תנינא דתנן [א] (ג)[ו]מת האב בתוך שלשים יום בחזקת שלא נפדה עד שיביא ראיה שנפדה [ז]לאחר שלשים יום בחזקת שנפדה עד שיאמרו לו שלא נפדה לא צריכא ביומא דמשלם זמניה מי עביד איניש דפרע ביומא דמשלם זמניה או לא אמר להו ר' יוחנן תניתוה

שכיר

גמ' מעשה לסתור. רישא תנא או כוליה דשוכר או כוליה דמשכיר ומייתי מעשה דיחלוקו: **ואם אמר לו וכו'.** דאיכא תרתי לישני לשנה ולחדשים: **יחלוקו.** דלא ידעינן אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון: **אסתירא מאה מעי מאה מעי.** אם אחד אומר לחבירו בכמה חפץ זה אמר לו אסתירא מאה מעי ונתרצו מאה מעי חייב לו: **ואם אמר מאה מעי אסתירא.** חייב לו אסתירא. תפוס לשון אחרון: **אי מהתם.** הוה אמינא טעמא לאו משום דאית ליה תפוס לשון אחרון אלא דהאי כוליה לשון חד אלא פרושי קמפרש סלע גדול שהוא שוה מאה פרוטות וכי אמר מאה מעי אסתירא הכי א"ל מאה פרוטות רעות שאינן שוות אלא סלע אסתירא סלע מדינה והוא חצי דינר שהוא שמיני שבסלע צורי כדאמרינן בהחובל (ב"ק לו.) בהתוקע לחבירו משלם לו סלע והוא חצי דינר וחצי דינר ל"ו פרוטות שהפרוטה אחד משמנה באיסר וחצי דינר שלש מעה כסף שהן ששה פונדיונין ופונדיון שני איסרין הרי י"ב איסרין לחצי דינר תן לכל איסר ח' פרוטות הרי צ"ו וכי אמר ליה אסתירא מאה מעי סלע שהוא יותר ארבע פרוטות קאמר ליה דסתם מעות פרוטות נינהו אי לא פירש מעות כסף. ואי אפשר לומר דמאה מעות כסף קאמר שאין לך סלע כזה שאפי' סלע צורי אינו אלא כ"ד מעות: **ושמואל אמר.** מתני' דתני יחלוקו: **בבא לב"ד באמצע החדש.** ואמר לו לא מביתי או תן לי שכר חדש זה וכי מספקא לן איזהו לשון נתפיס אמרינן העמד ממון על חזקתו ומה שדר בה כבר לא מפקינן מיניה (ד)ודלמא לשון אחרון אית לן למיתפס ומה שלא עבר מן החדש או יצא או יתן לו שכרו העמד קרקע על חזקתה בחזקת בעליה: **כולו למשכיר.** העמד קרקע בחזקת בעליה: **בסוף החדש כולו לשוכר.** העמד ממון על חזקתו: **יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה.** ואע"פ שמשך אינה משיכה דכוליה חד מקח הוא ועד דמשך כוליה לא קני מידי: **ראשון קנה.** כיון דא"ל סאה בסלע כל סאה וסאה הוה ליה חד מקח ומשיכת כל אחת קנאה: **התם משום דתפיס הוא.** ולעולם מספקא ליה לשמואל הלכך מכי תפיס אין בנו כח להוציא מידו העמד דבר על חזקתו: **ורב נחמן אמר קרקע בחזקת בעליה עומדת.** ואפילו בא בסוף החדש כולו למשכיר שהספק לא עכשיו נולד אלא מתחילת החדש נולד והעמד קרקע על חזקתו ונמצא שדר בשל חבירו וצריך להעלות לו שכר: **אע"ג דאפיך מיפך.** ואמר ליה מעיקרא מדינר זהב לחדש משנים עשר זהובים לשנה קאמר רב נחמן כולו למשכיר דטעמא לאו משום דתפוס לשון אחרון הוא אלא ספוקי מספקא ליה וספיקא שדי ליה אתחילת החדש וקרקע בחזקת בעליה תעמידנו: **שוכר אומר נתתי.** שכר (א) שנה: **בתוך זמנו.** (ב) שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף והוא ביום אחרון של שנה: הכי גרסינן **דתנן מת האב בתוך שלשים יום בחזקת שלא נפדה עד שיביא ראיה שנפדה לאחר שלשים בחזקת שנפדה עד שיאמרו לו שלא נפדה.** ובבכורות תני לה גבי בכור דכתיב ביה (במדבר יח) מבן חדש תפדה הלכך מסתמא בתוך שלשים יום לא פדאו אביו הלואי שיפרע אדם חובו בזמנו וחייב הבן לפדות עצמו: **ומת לאחר שלשים.** סתמיה פדוי דפדאו האב בזמנו: **עד שיאמרו.** השכינים ידוע לנו שלא פדאך אביך שהוא לוה בשעת מותו. וגבי כהן לא שייך למיתני לשון יביא ראיה דכהן לאו בעל דינו הוא דאי בעי אמר ליה לדידך לא יהיבנא אלא לכהן אחר ולהכי תני עד שיאמרו לו. ומשיאמרו לו המצוה מוטלת עליו שיפדה הוא עצמו: **לא צריכא שתבעו לדין ביומא דמשלם זמניה.** והוא אומר לו נתתיו בבקר:

שכיר

ובא מעשה לפני ר' יוסי כו'. תימה דלשמואל משמע דמספקא ליה לר' יוסי אי תפיס לשון ראשון או אחרון ובתמורה (דף כה: ושם) גבי תמורת עולה ושלמים א"ר יוסי דבריו קיימים והיינו תפוס לשון שניהם ובנזיר פ"ב (דף ט. ושם) ובזבחים (דף ל. ושם) ובפסחים (דף נג: ושם) ובמנחות (דף קג: ושם) אית ליה לרבי יוסי דבגמר דבריו אדם נתפס וי"ל דהכא מספקא ליה שאי אפשר לומר (ג) דעת של שניהם שהרי סותרים זה את זה אבל בתמורה שאינם סותרים זה את זה א"ר יוסי תפוס לשון שניהם והיא דנזיר דמפרש דבריו הריני נזיר מן הגרוגרות והרי עלי מנחה מן השעורים קאמר דבגמר דבריו אדם נתפס: **הוה** אמינא פרושי קא מפרש. פי' בקונט' אסתירא מאה מעי לא משום תפוס לשון אחרון אלא משום דמפרש (ד) לשון אסתירא חשוב דשוה מאה מעי וקשה דתנן בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסה:) זוזים מאה דאינון סילעין תלתין אין לו אלא מאה אלמא כי פרושי מפרש אזלינן בתר פחות שבלשונות למימר דאינון סילעין תלתין גרועין דליכא למימר התם לא מפרש אע"ג דאמר אינון כיון שרחוקין כל כך זה מזה מאה מתלתין (ה) אלא מהדר קא הדר ביה דא"כ היה הולך הכל אחר התחתון כדתנן התם כתב למעלה מנה ולמטה מאתים הכל הולך אחר התחתון ונראה לר"י לפרש דאי מהתם מההיא דאסתירא הוה אמינא הכא פרושי קמפרש והוי כולו לשוכר דהכי קאמר י"ב דינרים לשנה אך שתשלם לי דינר בכל חדש לא אמתין עד סוף שנה כמו שכירות שאינה משתלמת אלא לבסוף וכי האי גונא אמר פרק בית כור (שם דף קה. ושם) גבי חלוקין עליו חביריו על בן ננס ואי הוה אמר הכא כולו למשכיר גרידא ה"א בההיא דאסתירא פרושי קמפרש וניזיל בתר פחות שבלשונות כי ההיא דגבי גט פשוט אף ע"ג דלא אמר דאינון מאה מעי כדקאמר התם אי נמי הוי אמינא האי דכולו למשכיר לאו משום תפוס לשון אחרון אלא מספקא ליה ומשום דקרקע בחזקת בעליה קיימת הוי למשכיר ואפי' אפיך מיפך כדאמר רב נחמן ורבינו שמואל פי' בפרק בית כור בע"א אי מהתם דמרחץ ה"א פרושי קמפרש שמסופק היה וקאמר י"ב דינרים לשנה אם היא פשוטה ודינר זהב לחדש אם היא מעוברת ולכך כולו למשכיר ולאו משום תפוס לשון אחרון והשתא לא הוי פרושי קא מפרש כההיא דהתם דלעיל דהתם הוי כדפי' ר"י ותו ההיא דמרחץ אין צריך לדחות משום דפרושי קמפרש דבלאו הכי איכא למידחי דטעמא הוי משום דקרקע בחזקת בעליה עומדת ואפילו אפיך מיפך וכדפירש ר"י ניחא אלא דבפ' בית כור אינו מיושב לשון אי מההיא דמשמע דקאי אמרחץ והרבה יש כיוצא בזה בגמרא ולפירוש רבינו שמואל אינו מיושב בשמעתין אי מההיא ולפירוש הקונט' אינו מיושב שם אם לא תפס שם כפי' רבינו שמואל וכאן כפירוש הקונט' וי"ס דל"ג אי מההיא אלא גרס מהו דתימא ותו לא וניחא טפי: **בחזקת** שלא נפדה. וא"ת לאביי דאמר בפרק השותפים (ב"ב דף ה. ושם ד"ה ובא) עביד איניש דפרע בגו זמניה אמאי הוי בחזקת שלא נפדה וי"ל דהתם הוי טעמא כי היכי דלא לטרדן והא לא שייך בפדיון הבן שיכול ליתן לאיזה כהן שירצה אבל קשה דא"כ היכי מייתי הכא מיניה ראיה לשוכר דשייך טעמא דלא לטרדן אלא יש לומר דלהכי הוי בחזקת שלא נפדה לפי שירא שימות הבן או יתעכלו המעות תוך שלשים דאין בנו פדוי כדאמר רבא בפרק יש בכור (בכורות דף מט. ושם) ושוכר נמי ירא להקדיש השכר פן יפול הבית [ב] או יפול ביתו של משכיר עצמו ויוציאנו דאמר ליה לא עדיפת מנאי כדאמרינן לעיל (דף קא:):

נקיטת

עין משפט נר מצוה

צח א מיי' פ"ד מהל' מכירה הל' ז סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ר סעיף ז:

צט ב ג מיי' פ"ז מהל' שכירות הלכה ג סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שיב סעיף טו:

ק ד ה מיי' שם הל' ג ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שיז סעיף א:

קא ו ז מיי' פי"א מהל' בכורים הלכה יט סמג עשין קעד טוש"ע י"ד סי' שה סעיף יד:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שוכר וכו' שכר השנה: (ב) ד"ה בתוך זמנו היינו תוך השנה דשכירות אינה וכו' והוא יום אחרון: (ג) תום' ד"ה ובא וכו' שאי אפשר לומר דעתו על שניהם: (ד) ד"ה הוה אמינא וכו' משום דמפרש לשונו אסתירא: (ה) בא"ד מאה מתלתין סלעין אלא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' דתנן מת כו'. נ"ב גירסת הרי"ף ורא"ש דתניא כל ל' יום בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן לאחר ל' יום בחזקת שנתן עד כו'. וקאי אשכירות סתם שהוא על ל' יום וכ"ה ברמב"ם וש"ע ורש"י החליף הגירסא וכדעת תוס' וש"פ בפ"ק דב"ב (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' שי"ז ס"ק ג'): [ב] תוס' סד"ה בחזקת. או יפול כו'. נ"ב אבל רא"ש בסי' כ"ה כתב דבתוך זמנו או הקדיש לו שכרו אינו יכול להוציאו אף בכה"ג:

מסורת הש"ס

(א) ב"ב פו: קה. [קו:], (ב) לקמן קי., (ג) בכורות מט., (ד) דלמא לשון ראשון כצ"ל ר"מ,

מוסף רש"י

ששכר מרחץ מחבירו כו'. דא"ל הכי מרחץ זה אני משכיר לך בי"ב זהובים לשנה, דינר זהב לחדש, ואותה שנה שנת עיבור היתה, ואי תפסינן לשון ראשון נתעברה לשוכר ולא יתן אלא י"ב זהובים לי"ג חדשים, כדתנן המשכיר בית לחבירו לשנה נתעברה השנה נתעברה לשוכר, ואי תפסינן לשון אחרון נתעברה למשכיר וחייב ליתן לו י"ג זהובים, כדתנן נמי השכירו לחדשים נתעברה השנה נתעברה למשכיר, והכא בלשון ראשון השכיר לו בית לשנה ובלשון אחרון השכיר לו לחדשים, והרי שתי הלשונות סותרין זה את זה (רשב"ם ב"ב קה.). **יחלוקו את חדש העיבור.** יתן לו שכר חצי החדש, דממון המוטל בספק חולקין, דמספקא להו אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון (שם). **כור בשלשים אני מוכר לך.** צריך היה לו למעות כנגד דמי הכור ולא נתכוין שיהא זה קונה פחות מכור, אלא כור בשלמות מקנה לו לא פחות ולא יותר, הלכך אפילו אם משך ואע"פ שפסק ואפילו ברשות לוקח ובכליו של לוקח, לא קנה עד שיהא הכור מדוד כולו, דהכא מדידה מעכבא הואיל והקפיד במכירה פחות מכור ויותר מכור, ומשום הכי יכול לחזור בו מכל המכירה, אפילו כשמדד לו כ"ט סאין חוזר הוא כל זמן שלא נמדד סאה אחרונה, ואע"פ שמשך הכ"ט סאין אינה משיכה מעלייא, דכור זה חד מקח הוא ועד דמשיך כוליה לא קני כדאמרינן בפרק הזהב (מז.) דהיכא דמכר לו חמור בפרה וטלה ומשך את הפרה ולא משך את הטלה יכולין לחזור בם משום דלא הוי משיכה מעלייתא, ומתני' דקתני משך ולא מדד קנה, היינו כשמקנה לו כל החבילה כמות שהיא והמדידה גלוי מילתא בעלמא היא להודיע כמה מכר (רשב"ם ב"ב פו: ובעי"ז שם קה.). **ראשון ראשון קנה.** שכל אחד מכירה בפני עצמו היא, וכגון דהויא מדה דלוקח ובסימטא דקני ליה כליו, א"נ ברשות מוכר וכגון דא"ל מעיקרא יקנה לך כליך ברשותי (שם פו:). **בחזקת שלא נפדה.** דלא עביד אינש דפריק תוך שלשים, עד שיביא ראיה (בכורות מט.). **בחזקת שנפדה.** דכהן הוי מוציא מחבירו והורע כחו (שם). **עד שיאמרו לו.** לבן שלוה אביו בשעת מיתתו שלא נפדה, ובאמירה סגיא בלא עדות גמורה, דהך חזקה דמחזקינן ליה בחזקת שנפדה, לאו זו היא חזקה מעלייתא, דרובא דאינשי לא עבדי למפרע חובו מיד, והכא לא שייך למימר עד שיביא ראיה, דהכא יכול לומר לו הבן לכהן דעלמא יהביה אבא (שם).